

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
*з проведення семінарських занять, для студентів денної та
заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 081 «Право»
з навчальної дисципліни
«Теорія держави і права»*

Львів – 2024

Теорія держави і права. Методичні вказівки з проведення семінарських занять, для студентів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Львів: ЛІ МАУП, 2024. 9 с.

Розробник

Пришляк Г.Я., к.ю.н., доцент, доцент кафедри права Львівського інституту МАУП.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри права
Протокол № 1/24/25 від 26.08.2024 р.

Схвалено Вченою радою Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ МАУП»

© Пришляк Г.Я.
© Львівський інститут МАУП, 2024.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	НАЙМЕНУВАННЯ ТЕМ
1	2
	Заліковий модуль 1. Походження, соціальна сутність, форма держави.
1.	Поняття теорії держави та права. Її предмет, метод та функції.
2.	Походження, соціальна сутність і причини виникнення держави.
3.	Держава : поняття, ознаки, сутність.
4.	Форми держави.
	Заліковий модуль 2. Функціонування держави: управління та влада.
5.	Механізм і апарат держави.
6.	Політична система та її структурні елементи.
7.	Суть, характерні ознаки правової та соціальної держави.
8.	Права, свободи та обов'язки людини і громадянина
9.	Демократія як форма розвитку цивілізації.
	Заліковий модуль 3. Форми існування права, його поняття та ознаки
10.	Поняття, суть і соціальна цінність права.
11.	Норми права та інші соціальні норми.
12.	Правотворчість.
13.	Форми (джерела) права.
14.	Система права і система законодавства.
15.	Правові відносини
	Заліковий модуль 4. Право – інструмент державного управління.
16.	Реалізація та тлумачення норм права.
17.	Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність.
18.	Законність і правопорядок. Державна дисципліна.
19.	Правова свідомість, правова культура та шляхи (чинники) їх формування.
20.	Механізм правового регулювання.
21.	Правові системи світу.

Заліковий модуль 1. Походження, соціальна сутність, форма держави

Семінарське заняття 1.

Тема 1. Поняття теорії держави та права. Її предмет, метод та функції.

1. Поняття теорії держави та права. Предмет теорії держави та права.
2. Методологія теорії держави та права.
3. Функції теорії держави та права.
4. Місце теорії держави та права в системі суспільних і юридичних наук.
5. Теорія держави та права як наука і як навчальна дисципліна.

Ситуаційні завдання:

1. Яку основну функцію виконує теорія держави і права щодо інших наук?
2. Яке значення має методологія у вивченні держави і права?

Література: [1; 2; 14; 17].

Семінарське заняття 2.

Тема 2. Походження, соціальна сутність і причини виникнення держави

1. Первісне суспільство: економічна основа, організація соціальної влади.
2. Виникнення держави. Причини утворення національних держав.

1. Загальна характеристика теорій походження і сутності держави.

Ситуаційні завдання:

1. Особливості виникнення держави різних народів.
2. Родина як основа людського життя

Література: [13; 14; 17; 18].

Семінарське заняття 3.

Тема 3. Держава: поняття, ознаки, сутність.

1. Загальне поняття, сутність і ознаки держави.
2. Поняття, зміст та класифікація функцій держави.
3. Типологія держав. Загальна характеристика окремих типів держав.

Ситуаційні завдання:

1. Функції сучасної держави.
2. Соціальна сутність Української держави

Література: [15-17; 19]

Семінарське заняття 4.

Тема 4. Форма держави.

1. Поняття форми держави та її структурні частини.
2. Форма правління: поняття та різновиди.
3. Форма державного устрою: поняття та різновиди.
4. Державний режим.

Ситуаційні завдання:

1. Особливості типу політичного режиму сучасної України.
2. Переваги та недоліки різних типів республік.

Література: [13 -16; 18].

Заліковий модуль 2. Функціонування держави : управління та влада

Семінарське заняття 5.

Тема 5. Механізм та апарат держави.

1. Поняття механізму держави і його структура.
2. Державні органи, їх ознаки та характеристика.
3. Державні органи влади України.

Ситуаційні завдання:

1. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади.
2. Система органів виконавчої влади в Україні.

Література: [1; 2; 13; 17].

Семінарське заняття 6.

Тема 6. Політична система та її структурні елементи.

1. Поняття політичної системи суспільства.
2. Партії і держава в політичній системі, їхнє місце та роль.
3. Держава та інші громадські організації та об'єднання.

Ситуаційні завдання:

1. Структура політичної системи. Загальна характеристика її основних елементів. Держава як особливий елемент політичної системи.
2. Політичні партії в політичній системі.

Література: [1; 2; 5; 8; 9; 15].

Семінарське заняття 7.

Тема 7. Суть, характерні ознаки правової та соціальної держави.

1. Ідея правової держави як загальнолюдська цінність.
2. Правова держава: сутність та ознаки.
3. Конституція України – передумова побудови соціальної, демократичної, правової держави.

Ситуаційні завдання:

1. Історичний розвиток теорії та практики правової держави.
2. Особливості процесу становлення в Україні соціальної, правової держави

Література: [1; 2; 5; 13; 19]

Семінарське заняття 8.

Тема 8. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина.

1. Права людини: історія та сучасність.
2. Основні права людини: поняття, класифікація та тенденції.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини.
4. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина за Конституцією України.

Ситуаційні завдання:

1. Європейська система захисту прав і свобод людини.
2. Міжнародні правові акти та органи захисту прав і свобод людини.

Література: [1; 2; 5; 11; 17; 22].

Семінарське заняття 9.

Тема 9. Демократія як форма розвитку цивілізації.

1. Демократія: поняття та основні засади.
2. Шлях до громадянського суспільства.
3. Основні сучасні концепції держави.

Ситуаційні завдання:

1. Засади демократії.
2. Особливості становлення громадянського суспільства у незалежній Україні.

Література: [1; 2; 5; 13; 15]

Заліковий модуль 3. Форми існування права, його поняття та ознаки

Семінарське заняття 10.

Тема 10. Поняття, суть та соціальна цінність права.

1. Розуміння права у світовій та вітчизняній юриспруденції.
2. Поняття права.
3. Сутність, зміст та принципи права.
4. Соціальна цінність права, його функції та структура.

Ситуаційні завдання:

1. Відмінності в тлумаченні права представниками різних філософських шкіл
2. Новітня правова система України як суспільне явище.

Література: [13-17].

Семінарське заняття 11.

Тема 11. Норми права та інші соціальні норми.

1. Соціальні норми та їх класифікація.
2. Поняття правової норми та її ознаки.
3. Співвідношення норм права та норм моралі.
4. Структура правової норми.
5. Способи викладення правових норм.
6. Класифікація норм права.

Ситуаційні завдання:

1. Особливості правової норми як різновиду соціальних норм.
2. Проблеми співвідношення права та моралі.

Література: [13-17]

Семінарське заняття 12.

Тема 12. Правотворчість.

1. Поняття та фактори правотворчості.
2. Принципи правотворчості.
3. Методи та стадії правотворчості.
4. Види правотворчості.
5. Законодавчий процес в парламенті України.

Ситуаційні завдання:

1. Відмінності в юридичній природі законів та підзаконних нормативних актів.
2. Закони та підзаконні нормативні акти України

Література: [1; 2; 5; 16]

Семінарське заняття 13.

Тема 13. Форми (джерела) права.

1. Поняття та види форм (джерел) права.
2. Юридична природа законів та підзаконних актів.
3. Нормативні акти України: види, значення, особливості та межі їх дії.

Ситуаційні завдання:

1. Культура і техніка законотворчості у парламенті.
2. Правова доктрина як джерело права

Література: [1; 2; 5; 13; 17]

Семінарське заняття 14.

Тема 14. Система права та система законодавства.

1. Поняття та елементи структури права.
2. Загальна характеристика галузей права.
3. Міжнародне право.
4. Предмет та метод правового регулювання.
5. Система законодавства.
6. Систематизація нормативно-правових актів.

Ситуаційні завдання:

1. Галузь права як елемент системи права.
2. Практичні та теоретичні проблеми систематизації законодавства України

Література: [13-17]

Семінарське заняття 15.

Тема 15. Правовідносини.

1. Поняття та ознаки правовідносин.
2. Зміст правовідносин.
3. Суб'єкти правовідносин.
4. Об'єкти правовідносин.
5. Юридичні факти та їх класифікація.
6. Види правових відносин.

Ситуаційні завдання:

1. Суб'єктивне право: поняття, види.
2. Особливості правовідносин за участю правоохоронних органів

Література: [1; 2; 12; 13; 25]

Заліковий модуль 4. Право - інструмент державного управління

Семінарське заняття 16.

Тема 16. Реалізація та тлумачення норм права.

1. Реалізація норм права: поняття та форми.
2. Застосування як особлива форма реалізації норм права.
3. Стадії застосування правових норм.
4. Правозастосувальний акт: поняття, особливості, види.
5. Прогалини у праві. Аналогія закону і аналогія права.
6. Поняття та необхідність тлумачення норм права.
7. Види тлумачення.
8. Способи та функції тлумачення.

Ситуаційні завдання:

1. Правозастосувальний акт: поняття, структура, види.
2. Способи подолання прогалин у праві.

Література: [13; 15; 18]

Семінарське заняття 17.

Тема 17. Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність.

1. Поняття та основні види правомірної поведінки.
2. Правопорушення: поняття, склад, види.
3. Міжнародні правопорушення: поняття, види.
4. Причини правопорушення та шляхи їх подолання.
5. Юридична відповідальність: поняття, суть, види.
6. Загальні принципи юридичної відповідальності.
7. Мета і функції юридичної відповідальності.
8. Основи юридичної відповідальності відповідно до Конституції України.
9. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності.

Ситуаційні завдання:

1. Тлумачення права як елемент право реалізаційного процесу.
2. Місце та роль тлумачення правових норм у правозастосовній діяльності

Література: [13; 17; 18]

Семінарське заняття 18.

Тема 18. Законність та правопорядок.

1. Зміст законності.
2. Основні вимоги та принципи законності.
3. Гарантії законності.
4. Правопорядок і громадський порядок. Дисципліна.
5. Основні шляхи зміцнення законності та правопорядку.

Ситуаційні завдання:

1. Правове виховання як один із способів запобігання правопорушень.
2. Геноцид як один із найважчих злочинів проти людства

Література: [13-17]

Семінарське заняття 19.

Тема 19. Правосвідомість та правова культура.

1. Правосвідомість: поняття та роль.
2. Структура правосвідомості.
3. Види правосвідомості. Правовий нігілізм.
4. Поняття і загальна характеристика правової культури.
5. Структура і функції правової культури.
6. Правове виховання: поняття і форми.

Ситуаційні завдання:

1. Правове виховання як один із способів запобігання правопорушень.
2. Геноцид як один із найважчих злочинів проти людства

Семінарське заняття 20.

Тема 20. Механізм правового регулювання.

1. Правове регулювання та правовий вплив.
2. Поняття механізму правового регулювання.
3. Структура та ефективність механізму правового регулювання.

Ситуаційні завдання:

1. Шляхи зміцнення законності та правопорядку в Україні.
2. Дисципліна: поняття, види

Література: [13-17]

Семінарське заняття 21.

Тема 21. Правові системи світу.

1. Поняття, структура та функції правової системи.
2. Класифікація правових систем.
3. Романо-германська правова сім'я, її особливості.
4. Англосаксонська правова сім'я.
5. Соціалістична правова сім'я.
6. Сім'я релігійного і традиційного права.

Ситуаційні завдання:

1. Форми правової роботи з населенням в Україні.
2. Розвиток правової культури в Україні.

Література: [13-18]

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти:

1. Акт проголошення незалежності України : прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. *ВВР Української РСР*. 1991. № 38. Ст. 502.
2. Декларація про держаний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 року. *ВВР Української РСР*. 1990. № 3. Ст. 429.
3. Виборчий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2020. № 7. № 8. № 9. Ст.48.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
5. Конституція України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 16. Ст. 93.
7. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 р. *Офіційний Вісник України*. 2021. № 31. Ст. 11.
8. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
9. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 1. Ст. 1.
10. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 31. Ст. 545.
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.

12. Цивільний кодекс України, прийнятий від 16.01.2003 року. *Офіційний Вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

Основна:

13. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 4-те вид., стереотип. Київ : Алерта, 2021. 528 с.

14. Бобровник С. В. Загальна теорія права: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.

15. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, В. В. Лемак, С. І. Максимов та ін. ; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. 568 с.

16. Каткова Т. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. у визначеннях і таблицях. Київ : Право, 2020. 96 с.

17. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 742 с.

Додаткова:

18. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 584 с.

19. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Теорія права: стан і перспективи. Київ : Університет «Україна», 2022. 208 с.

20. Пришляк Г. Я. Методологічні аспекти дослідження передумов виникнення «екологічних прав», які є важливими у сучасному творенні держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 186-190.

21. Пришляк Г. Я. Проблеми взаємодії громадян та органів державної влади: питання методології. *Актуальні питання юридичної науки–2020* : зб. доп. та ст. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 23 черв. 2020 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2020. С. 44-49.

22. Пришляк Г. Я. Права, свободи людини та громадянина як важлива передумова існування екологічної держави. *Прикладна економіка: від теорії до практики* : матеріали доп. учасників Всеукр. студент. наук.-практ. конф. (27-28 берез. 2023 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач. Луцьк : Волин. ін-т ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2023. С. 305-310.

23. Пришляк Г. Я., Приймак А. О. Теоретико-правовий погляд на створення надзвичайних законів у системі законодавства України. *Проблеми державотворення в Україні -2022. Антикоруційна діяльність* : зб. матеріалів наукового семінару (10 жовтня 2022 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2022. С.109-112.

24. Пришляк Г. Я., Юзвак Р. Р. Публічна влада та громадянське суспільство: питання теорії та практики. *Проблеми державотворення в Україні - 2022. Антикоруційна діяльність* : зб. матеріалів наукового семінару (10 жовт. 2022 р.). Львів : Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2022. С. 117-120.

Інтернет та інформаційні ресурси:

Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>.

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

Офіційний сайт Урядового порталу. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/>.

Counsel Connect URL: <https://www.lawyer.com/>

FindLaw. URL: <https://public.findlaw.com>